

Utbildningsinspektion i Vasaskolan förskoleklass, grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Vasaskolan den 28–29 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Vasaskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Vasaskolan intervjuades elever i årskurs 2 och 5, personal, rektor samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 2, 5 och den s.k. internationella klassen. Vidare besöktes stödundervisning och förskoleklassernas verksamhet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Vasaskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	145
Förskoleklass	39
Grundskola	235

Vasaskolan är belägen i centrala Strängnäs och omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1–5 samt skolbarnsomsorg. I rektorns ansvarsområde ingår också, sedan den 1 juli 2005, tre förskolor. Verksamheten vid förskolorna leds av en biträdande rektor. I Vasaskolan finns en av kommunens två s.k. internationella klasser, för elever som är nyanlända till Sverige. De flesta av skolans elever fortsätter årskurs 6 i den närbelägna Paulinska skolan. Ett antal elever väljer att fortsätta i Karinslundsskolan eller Friskolan Asken. I skolan finns tre arbetslag: benämnda F123 A, F123 B samt 45 och som omfattar de årskurser som siffrorna anger.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Vasaskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Verksamheten i Vasaskolan är övergripande av god kvalitet. Ett genomgående ”motto” som återkommer i dokumentation och intervjuer är ”Ordning och reda”. Detta motto har genomslag i den verksamhet inspektörerna har inspekterat. Det råder, med några undantag, en god administrativ ordning och tydlig information. De flesta av skolans gemensamma dokument är tydliga, informativa och lättillgängliga. Det råder i huvudsak en god stämning mellan elever och mellan elever och vuxna.

I Vasaskolan finns en uttalad ambition att ge eleverna ”goda baskunskaper”. Det finns uppfattningar inom och utanför skolan att begreppen ”ordning och reda” samt ”goda baskunskaper” kan innebära en stereotyp och ämnesuppdelad undervisning. Det finns också behov av skolgemensamma diskussioner om undervisningens innehåll. Inspektörerna har dock sett exempel på undervisning med god ordning, som är ämnesövergripande och som på ett utmärkt sätt bidrar till att ge eleverna goda baskunskaper samtidigt som de utvecklas i riktning mot ämneskursplanernas mål att sträva mot. Inspektörerna understryker vikten av att eleverna får ”goda baskunskaper” i skolans alla ämnen och den professionella organisationens ansvar för detta. Med tanke på de låga resultat som uppnås i årskurs 9 i Strängnäs kommun finns en uppenbar risk att den s.k. 3-ämnesskolan kan få ett sådant genomslag i Vasaskolan att elevernas möjlighet att nå målen i årskurs 9 begränsas.

Det finns goda rutiner för att identifiera elever som är i behov av särskilt stöd. Så långt inspektörerna kan bedöma sätts också stödinsatser in, med undantag för studiehandledning på modersmål.

Det finns en god struktur för kvalitetsredovisningen med bland annat resultat av enkätundersökningar. Även kvalitetsredovisningens utformning att utgöra arbetsplan för det kommande året är tilltalande. Inspektörerna uppfattar dock att det finns ett betydande avstånd mellan strukturen och dokumentets status bland personal. Alltså ett avstånd mellan hur det är tänkt att vara och hur det faktiskt är.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Kunskapsuppföljningen i fler ämnen än svenska, engelska och matematik bör förbättras.
- Elevernas möjligheter till inflytande över den egna utbildningen bör förbättras.
- Det finns behov av skolgemensamma diskussioner om hur undervisningens innehåll kan utvecklas.
- Åtgärdsprogrammets kvalitet bör sammantaget förbättras.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras så att resultat och kunskapsuppföljningar i högre utsträckning leder till förbättringar av undervisningens innehåll för alla elever.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Eleverna i Vasaskolan ges inte möjlighet att nå de nationella målen i årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt bilaga 3 skollagen).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för alla elever som behöver det (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).
- Elever i behov av studiehandledning på modersmål får inte detta stödbehov tillgodosett (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång saknas (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

I Vasaskolan görs vissa gemensamma kunskapsuppföljningar med en mycket stark fokusering på läsutveckling. I alla årskurser och inom förskoleklassen görs avstämningar mot det s.k. Läsutvecklingsschemat (LUS). Skolans resultat redovisas i kvalitetsredovisningen i hur stor andel av elever som uppnått steg 15 i årskurs 3. År 2004/2005 nådde 86 procent av eleverna i åk 3 detta mål. Även

lästester genomförs. Uppföljningen av elevernas skrivutveckling inskränker sig till stavningstester. Inom matematik används läromedlens diagnoser. Avstämningar och tester görs i första hand för att identifiera stödbehov och för att uppmärksamma varje enskild elevs utveckling.

I årskurs 5 genomförs de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik och resultaten av dessa redovisas i skolans kvalitetsredovisning.

Tabell 1 Andel elever som klarat de nationella ämnesproven, i procent.

	2001	2002	2003	2004	2005
Svenska	91	92,5	100	100	93,8
Engelska	90	98,1	96,5	92,2	95,9
Matematik	91	94,3	96,5	89,1	87,8

Sett över tid når Vasaskolan goda resultat i dessa tre ämnen. Inspektörerna påpekar dock vikten av att resultaten följs upp och analyseras. Det finns anledning att vara observant på tendensen till sjunkande resultat i matematik.

När det gäller övriga ämnen finns i kvalitetsredovisningen för 2004/05 en bedömning att nästan 86 procent av eleverna når målen i alla ämnen i årskurs 5. Utifrån intervjuer kan inspektörerna konstatera att detta dock är en summarisk uppskattning som knappast ger någon egentlig bild av måluppfyllelsen.

Inspektörerna gör bedömningen att kunskapsresultaten och de uppföljningar av elevernas läsning som regelbundet genomförs har en mycket liten påverkan på hela skolan verksamhet. Resultaten diskuteras inte på skolnivå och de används inte heller för att utvärdera undervisningens innehåll. De reflektioner över resultaten som görs är i huvudsak varje enskild lärares. Det blir då också upp till den enskilde läraren att göra eventuella korrigeringar eller förbättringar av undervisningen.

Normer och värden

Enligt de enkätundersökningar som redovisas i skolans kvalitetsredovisning uppger såväl elever som föräldrar att skolan är en trygg miljö. Inspektörernas intervjuer och samtal styrker denna bild. En annan typ av resultat av skolans arbete, är att antimobbningssteamet har få akututtryckningar.

Enligt samma enkätundersökningar är dock elevernas upplevelse av arbetsro i klassrummet betydligt lägre och när det gäller inflytande över arbetet är resultaten mycket låga. Resultaten bedöms och värderas i kvalitetsredovisningen och det finns förslag till åtgärder. Utifrån intervjuer i olika grupper och årskurser får inspektörerna uppfattningen att lärare i Vasaskolan har mycket varierade förhållningssätt till inflytande för eleverna. Enligt inspektörerna finns det anledning till ytterligare ansträngningar att förbättra elevernas inflytande över det egna arbetet.

Sammanfattning

I vissa ämnen är kunskapsresultaten i Vasaskolan goda. Däremot bör kunskapsuppföljningen i fler ämnen än svenska, engelska och matematik förbättras. Elevernas möjligheter till inflytande över den egna utbildningen bör förbättras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Många utsagor beskriver som tidigare nämnts att Vasaskolan är en trygg skola där de vuxna bryr sig om och är lyhörda för elevernas behov. I flera klasser används en metod som benämns "Fyrrummaren" som ett dagligt inslag, där eleverna bland annat får beskriva och sätta ord på sina känslor. Det finns också flera andra exempel på att skolan tar tag i problem som uppstår.

Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionstillfället hade Vasaskolan ett "Handlingsprogram mot kränkande särbehandling". Det finns behov av att göra förtydliganden så att det tydligt framgår att vårdnadshavare kontaktas om en elev är involverad i en kränkande situation och att skolan också vidtar åtgärder om det sker kränkningar mellan vuxna och elever. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Utifrån de intervjuer inspektörerna genomfört framkommer mycket varierade bilder av skolans arbete med att ge elever möjlighet att påverka verksamhetens innehåll. Till exempel får skolans motto med "ordning och reda" bäring på detta. Det förekommer utsagor som tyder på det skulle finnas en motsättning mellan ordning och reda å ena sidan och elevers inflytande å den andra. Enligt inspektörerna tyder detta på att det finns behov av mer djupgående diskussioner i Vasaskolan om begreppens innebörd.

Intern och extern information är en del av arbetet med att skapa delaktighet. Det finns många handlingsplaner för skilda områden i Vasaskolan och de flesta är kända av personalen. I de dokument inspektörerna har tagit del av präglas informationen av lättillgänglighet och tydlighet.

Innehåll i undervisningen

Förskoleklassens mål och inriktning finns beskrivna i dokument som lämnas till alla föräldrar. Enligt inspektörerna bidrar verksamheten till barnens utveckling och lärande och skapar goda förutsättningar för den fortsatta skolgången.

I Vasaskolan finns en uttalad ambition att ge eleverna "goda baskunskaper". Det finns uppfattningar, såväl inom skolan som hos utomstående, att begrep-

pen ”ordning och reda” samt ”goda baskunskaper” kan innebära en stereotyp och ämnesuppdelad undervisning med svagt elevinflytande. Inspektörerna har dock sett exempel på undervisning med god ordning, som är ämnesövergripande och som på ett utmärkt sätt bidrar till att ge eleverna goda baskunskaper samtidigt som de utvecklas i riktning mot ämneskursplanernas mål att sträva mot. Det genomförs också undervisning som utmanar elevernas tänkande inom de naturorienterande ämnena. Dessa förhållningssätt förefaller dock vara mer resultatet av enskilda lärares initiativ än av en medveten strategi från skolans sida. Enligt inspektörerna finns det behov av skolgemensamma diskussioner om hur undervisningens innehåll kan utvecklas.

I intervju med elever framkommer att läsning av skönlitteratur ofta förekommer t.ex. genom att eleverna har individuell tyst läsning 20 minuter per dag. Elever upplever att boklån och läsning inte sällan är förknippat med restriktioner och begränsningar. Läsandet är ibland också förknippat med tvång genom att elever tvingas läsa ut den bok som de valt.

Utifrån olika intervjuer framkommer att begreppet ”goda baskunskaper” tenderar att begränsas till ämnena svenska, matematik och i viss mån engelska. Det finns också en acceptans för ett sådant synsätt bland föräldrar. Inspektörerna understryker dock vikten av att eleverna får ”goda baskunskaper” i skolans alla ämnen och den professionella organisationens ansvar för detta. Med tanke på de låga resultat som uppnås i årskurs 9 i Strängnäs kommun finns en uppenbar risk att den s.k. 3-ämnesskolan kan få ett sådant genomslag i Vasaskolan att elevernas möjlighet att nå målen i alla ämnen i årskurs 9 begränsas.

I likhet med flera andra skolor i Strängnäs kommun finns överenskommelsen att förlägga undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap till den s.k. senareskolan. Detta innebär att eleverna inte ges möjlighet att nå målen för årskurs 5.

Individanpassning och stöd

Genom kunskapsuppföljningar i framförallt läsning och matematik, s.k. målkonferenser och andra regelbundna möten finns det bra system i Vasaskolan för att fånga upp eventuella stödbehov som elever har. I varje årskurs görs bedömningar om eleverna riskerar att inte nå målen för årskurs 5. I dessa bedömningar finns också en uppdelning på pojkar och flickor. Inspektörerna bedömer att det sätts in resurser och åtgärder för elever i behov av särskilt stöd, med ett viktigt undantag. Det finns elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål men som inte får denna stödåtgärd tillgodosedd. Det finns speciallärare och specialpedagog i skolan och man har efter behov även tillgång till kommunens resursteam.

Åtgärdsprogram utarbetas i Vasaskolan för elever i behov av särskilt stöd, där emot varierar kvaliteten på dessa. Inspektörerna har tagit del av konkreta målformuleringar som elev och vårdnadshavare har god möjlighet att förstå och som kan följas upp. Dessvärre finns det betydligt fler åtgärdsprogram som är betydligt vagare och som ger intryck av att hemmet har huvudansvaret för genomförandet av åtgärder. Det finns behov av förbättringsinsatser så att åtgärdsprogrammen, förutom långsiktiga mål, också innehåller konkreta, kortsiktiga mål som är möjliga att följa upp. Det finns också behov av att konkretisera

åtgärderna så det är möjligt för skolan att utvärdera om de insatta åtgärderna haft effekt, eller om de skall omprövas.

I den s.k. Internationella klassen finns de elever som är nyanlända till Sverige och har så små kunskaper i svenska att de ännu inte kan följa undervisningen i sina klasser fullt ut. För vissa elever innebär det att de inte följer timplanen och därmed har en anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång saknas.

Det finns elever som tillhör Vasaskolan som är placerade i en särskild undervisningsgrupp. Även om placeringen sker i samverkan med vårdnadshavare är det av stor vikt att beslut fattas i enlighet med bestämmelserna. Sådana beslut saknas.

Utvärdering av lärandet

I en mål- och resultatstyrd skola är det viktigt att det sker en kontinuerlig utvärdering av elevernas lärande i förhållande till de mål som finns. I intervju med föräldrar framkommer att skolan, företrädesvis i de tidiga skolåren, är tydlig i informationen till hemmet om elevers läsutveckling. Utvecklingssamtalen spelar en viktig roll i detta avseende. Samtidigt förekommer utsagor som tyder på att det finns mycket stora skillnader mellan lärare i deras förmåga att tydliggöra vilka mål eleverna skall uppnå eller sträva mot i skolans olika ämnen.

Vid inspektionstillfället hade en av skolans speciallärare inlett bedömning av barnen i förskoleklassen utifrån LUS. Det finns inga mål att uppnå för barn i förskoleklassen och inspektörerna vill uppmärksamma skolan på vikten av att resultaten används för att förbättra verksamhetens innehåll. I årskurserna 1 till 5 används flera olika tester och prov parallellt med LUS bl. a. inskolningsprov, s.k. vårtest, stavningstest, bokstavskedjor, ordkedjor samt de nationella proven för årskurs 5. Enligt en av speciallärarna "tittar" klasslärare och speciallärare på resultaten tillsammans. Oftast bekräftar resultaten det läraren redan vet om eleven. Lärare diskuterar bedömningar enligt LUS och speciallärarna har en viktig funktion som garant för "bedömaröverensstämmelser".

För elever i den s.k. Internationella klassen används däremot inga tester eller diagnoser för att mäta elevernas kunskaper i svenska. Några sådana krav finns heller inte. Inspektörerna understryker dock vikten av att bedömningen när en elev är redo för att följa klassens undervisning grundas på god kunskap om vad eleven kan och att denna kunskap kan kommuniceras med såväl elev och vårdnadshavare, som övriga lärare.

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framtidsyttande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolan intensifierar sitt arbete med att upprätta dessa planer för varje elev.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Tidigare i rapporten har inspektörerna påtalat vikten av att ta tillvara resultat i syfte att förbättra skolans innehåll, så att eleverna ges möjlighet att nå målen. I

Vasaskolan finns i flera avseenden ett bra kvalitetsarbete. Det sker uppföljningar som leder till åtgärder på individ- och gruppnivå. Detta går bland annat att utläsa av skolans kvalitetsredovisning. Särskilt gäller detta elevers trivsel och inflytande. Däremot finns det behov av förbättringsinsatser så att resultat och kunskapsuppföljningar i högre utsträckning leder till förbättringar av undervisningens innehåll för alla elever.

Det finns en god struktur för kvalitetsredovisningen med bland annat resultat av enkätundersökningar. Även kvalitetsredovisningens utformning att utgöra arbetsplan för det kommande året är tilltalande. Inspektörerna uppfattar dock att det finns ett betydande avstånd mellan strukturen och dokumentets status bland personal. Alltså ett avstånd mellan hur det är tänkt att vara och hur det faktiskt är.

Ledning och intern kommunikation

I Vasaskolan finns en omfattande dokumentation med bland annat handlingsplaner inom ett flertal områden. Enligt inspektörerna råder en god ordning och det finns utarbetade rutiner för information från skolans sida.

Rektorn har mycket stor legitimitet och utövar till stor del ett gott pedagogiskt ledarskap. Han beskrivs som lätt att nå och närvarande av såväl personal som föräldrar. Enligt inspektörerna är rektorn också väl förtrogen med verksamheten. Trots detta finns i Vasaskolan både förbättringsområden och brister som faller under rektors ansvar. Det gäller bland annat beslut som rör elever men också skolans kvalitetsarbete.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Vasaskolan övergripande är av god kvalitet. Förskoleklassens verksamhet bidrar till barnens utveckling och lärande och skapar goda förutsättningar den fortsatta skolgången. Inspektörerna har sett exempel på undervisning som på ett utmärkt sätt bidrar till att ge eleverna goda baskunskaper samtidigt som de utvecklas i riktning mot ämneskursplanernas mål att sträva mot. Trots det bedömer inspektörerna att det finns behov av skolgemensamma diskussioner om hur undervisningens innehåll kan utvecklas. Det finns behov av insatser så att åtgärdsprogrammets kvalitet sammantaget förbättras. Det finns även behov av förbättringsinsatser i skolans kvalitetsarbete så att resultat och kunskapsuppföljningar i högre utsträckning leder till förbättringar av undervisningens innehåll för alla elever.

Eleverna ges inte möjlighet att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Det finns elever som har behov av studiehandledning på modersmål men inte får detta stödbehov tillgodosett. Vissa elever följer inte timplanen och har därmed en anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång saknas. Det finns elever som tillhör Vasaskolan som är placerade i en särskild undervisningsgrupp. Beslut om detta saknas. Detta är brister som snarast skall åtgärdas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, per-

sonal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

För de elever som behöver det skall de ges undervisning i ämnet svenska som andraspråk istället för ämnet svenska. I Vasaskolan är dock möjligheten till denna undervisning begränsad till de elever som finns i den s.k. Internationella klassen. Det finns elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk, men som inte får det. Inspektörerna understryker att svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och rektorn skall besluta vilket ämne eleven skall få undervisning i. Undervisningen kan organiseras på olika sätt men skall tas sin utgångspunkt i ämnets kursplan.

Samtliga lärare i Vasaskolan har lärarutbildning. Däremot har inte all personal inom skolbarnsomsorgen pedagogisk högskoleutbildning. Personalen har i olika omfattning utbildning och kompetens i läs- och skrivutveckling. Det finns god tillgång till kompetensutveckling. Bland annat deltar personal i utbildning i samtalsmetodik samt deltar i kommunövergripande nätverk kring utarbetandet av bedömningskriterier i skolans ämnen.

I Vasaskolan finns god tillgång till materiella resurser som behövs för en tidsenlig utbildning.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för utbildning i Vasaskolan i huvudsak är av god kvalitet. Undervisning i svenska som andraspråk erbjuds dock inte i tillräcklig omfattning, vilket är en brist som snarast skall åtgärdas.

Datum	Ort
2006-10-25	Linköping

Per Grundtman

Kerstin Levin